

Hem>Lagstiftning och rättspraxis>Nationell lagstiftning

## Nationell lagstiftning

### Belgien

I det här avsnittet finns information om de olika rättskällorna i Belgien.

#### 1. Rättsinstrument och rättskällor

Med rättskällor avses de bindande, skrivna och oskrivna regler som styr det sociala samspelet medborgare emellan och mellan medborgare och myndigheter. Rättskällor styr också den offentliga förvaltningens struktur.

Man skiljer mellan **formella rättskällor** och **materiella rättskällor**. Till skillnad från formella rättskällor innehåller materiella rättskällor inga verkliga rättsregler. Exempel på materiella rättskällor är god tro, likabehandling och sunt förnuft.

Formella rättskällor delas upp i fem kategorier. Tre av dessa är bindande formella rättskällor: **lagstiftningen**, **sedvanerätten** och de **allmänna rättsprinciperna**. De två andra kategorierna är inte bindande, utan endast vägledande: **rättspraxis** och **rättsdoktrinen**.

Lagstiftningen behandlas mer ingående under punkterna 3 och 5. Med lagstiftning menas per definition de skrivna lagar som antagits av en myndighet. Sedvanerätten är per definition oskriven och beaktar medborgarnas seder och bruk i allmänhet, och yrkesutövnarnas seder och bruk i synnerhet. De allmänna rättsprinciperna uttrycker de högre värderingar som ett samhälle vill respektera, t.ex. likhetsprincipen, proportionalitetsprincipen och principen om att myndigheter ska agera i enlighet med lagstiftningen. Flera av dessa principer är fastställda med hjälp av maximer, t.ex. *ne bis in idem* (principen om att ingen kan dömas två gånger för samma brott) i den straffrättsliga lagstiftningen och *lex posterior derogat legi priori* (principen om att en speciallag har företräde framför allmän lagstiftning).

Rättspraxis och rättsdoktrinen är vägledande rättskällor. Rättspraxis består av alla beslut som meddelats av landets domstolar. En dom är endast bindande för målets parter. I Belgien används inte prejudikatsbegreppet. De enda domarna som är universellt bindande är domar som meddelas av författningsdomstolen. De andra höga rättsinstanserna är statsrådet (Conseil d'Etat), som är den högsta administrativa domstolen, och kassationsdomstolen (Cour de cassation), som är den högsta rättsinstansen för allmän lagstiftning.

En annan viktig rättskälla är den **internationella rätten**, som framförallt består av fördraget om Europeiska unionen, unionens förordningar och direktiv samt Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna. Därtill kommer fler konventioner som ingåtts inom ramen för internationella organisationer som FN och Europarådet (multilaterala konventioner) eller mellan Belgien och andra stater (bilaterala konventioner). Den internationella rätten har blivit en allt viktigare rättskälla under de senaste decennierna, och fortsätter att öka i betydelse. Många av bestämmelserna i dessa fördrag och konventioner påverkar människors vardag.

**Webbplatserna** [Législation belge](#) (på franska) och [Belgische Wetgeving](#) (på nederländska) ger tillgång till en databas med **konsoliderad belgisk lagstiftning**.

Här kan man söka med hjälp av sökmotor och index efter alla gällande lagstiftningstexter och texter som offentliggjorts i Belgiens offentliga tidning Moniteur belge/Belgische Staatsblad **sedan 1830**. Alla normativa förvaltnings- och skattebestämmelser som offentliggjorts **före 1994** har dock inte lagts in ännu.

#### 2. Juridisk status för allmänna rättsprinciper, sedvanerätten och rättspraxis

Se [punkt 1](#).

#### 3. Rättskällornas hierarki

Personer bosatta i Belgien måste följa flera typer av rättsregler, som både antagits av de belgiska federala myndigheterna och av underordnade instanser som provinser och kommuner (1). Belgien är dessutom medlem i en rad olika internationella och överstatliga organisationer som FN, EU, Europarådet och NATO. Dessa organisationers rättsregler gäller även för Belgiens myndigheter och medborgare.

Konflikter kan uppstå eftersom alla lagstiftande organ inte har tydligt avgränsade myndighetsområden, och eftersom inte alla kategorier av rättsregler har samma status, vilket motverkas av rättskällornas hierarki som reglerar att underordnade normer aldrig strider mot överordnade normer.

I den interna belgiska lagstiftningen är **författningen** den högsta rättskällan. Författningen reglerar maktfördelningen och hur makten ska utövas. I författningen fastställs också samhällets grundläggande värderingar och medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter. I en dom av den 27 maj 1971 fastslog kassationsdomstolen att internationella och överstatliga rättsregler har företräde framför alla interna rättsregler. Om en EU-förordning och författningen skulle motsäga varandra, är det alltså EU-förordningen som har företräde.

Efter författningen följer

särskilda lagar (loi spéciale/bijzondere wet) som antas med särskild majoritet och som avgör fördelningen av behörigheter och de viktigaste reglerna för de offentliga organens funktion,

lagar, dekret och förordningar,

genomförandebestämmelser, utfärdade av kungen (arrêtés royaux/koninklijke besluiten) eller regeringen (arrêtés gouvernementaux/regeringsbesluiten), om genomförande av lagar och dekret, och

genomförandebestämmelser som utfärdats av ministrar (arrêtés ministériels/ministeriële besluiten).

#### 4. Tillämpning av överstatliga och internationella bestämmelser

Europeiska unionens förordningar är direkt tillämpliga. Belgiens lagstiftande organ är inte direkt involverade i förordningarnas tillämpning. De måste emellertid godkänna och ratificera internationella fördrag. Inom vissa områden måste alla lagstiftande organ i Belgien godkänna och ratificera traktaten, vilket kan ge upphov till långa och tungrodda processer. Landets lagstiftande organ deltar också i tillämpningen av Europeiska unionens direktiv, då dessa alltid måste implementeras i det interna regelverket.

#### 5. Lagstiftande organ

Belgien är en federal stat och statsmakten är uppdelad i **tre författningsenliga delar**: lagstiftande makt, verkställande makt och dömande makt. Den lagstiftande makten utarbetar lagar, den verkställande sätter dem i verket och den dömande makten prövar tvister som kan uppstå vid tillämpningen av dessa lagar.

#### Den lagstiftande makten på federal nivå

Ett lagstiftningsinitiativ kan komma från en eller flera medlemmar av representantskammaren (Chambre des représentants/Kamer van Volksvertegenwoordigers), från en eller flera medlemmar av senaten (Sénat/Senaat) eller från kungen (i praktiken från kungens ministrar eller statssekreterare). Dessa tre delar utgör Belgiens lagstiftande makt.

Lagarna är antingen grundade på lagförslag (propositions de loi/wetvoorstel) från senaten eller representantkammaren, eller lagutkast (projet de loi /wetsontwerp) från kungen (kungen utser behöriga ministrar som föreslår lagutkast). Lagutkast och lagförslag har samma värde. Bestämmelser för hur den federala lagstiftningen ska tillämpas utarbetas av den verkställande makten, som står under kungens myndighet. Även ministrar kan få behörighet, vilket innebär att det finns både genomförandebestämmelser utfärdade av kungen och genomförandebestämmelser utfärdade av ministrar.

### **Språkgemenskaper, regioner, provinser och kommuner**

Belgien är en **federal stat** som består av språkgemenskaper och regioner. Dessa har också lagstiftande makt inom ramen för den behörighet de tilldelats genom författningen och genom vissa särskilda lagar.

Språkgemenskapernas behörigheter rör främst kultur och utbildning, medan regionernas behörigheter framförallt rör ekonomisk politik och miljöskydd. För att kunna utöva sina befogenheter har varje språkgemenskap och varje region ett eget parlament. **Språkgemenskaperna och regionerna kan därför utarbeta lagar**, vilka kallas **dekret** (décrets/decreten). I huvudstadsregionen Bryssel kallas de förordningar (ordonnances/ordonnanties). Språkgemenskapernas och regionernas regeringar är tillsammans med parlamentsledamöterna en del av den lagstiftande makten på EU-nivå, regional nivå eller språkgemenskapsnivå (lagstiftningsinitiativ). Regeringarna ska dessutom se till att de dekret och förordningar som antas också verkställs.

Belgien är också uppdelat i **provinser** och **kommuner**. Deras råd utfärdar **dekret** (règlements/verordeningen) och **förordningar** (ordonnances/ordonnanties) inom sina behörighetsområden, exempelvis allmän säkerhet, avfallshantering och kultur samt undervisning på kommun- och provinsnivå. Provinsens regionala styrelse (collège provincial) och kommunstyrelserna (collège communal) verkställer de olika besluten (samt, inom ramen för sina befogenheter, ser till att överordnade bestämmelser som lagar, dekret, förordningar och genomförandebestämmelser efterföljs).

På dessa nivåer finns alltså två av de tre statsmakterna representerade: den lagstiftande, som utövas av språkgemenskapernas och regionernas parlament och av provins- och kommunråden, och den verkställande, som utövas av språkgemenskapernas och regionernas regeringar, provinsernas styrelser och kommunstyrelserna. Den dömande makten återfinns inte här. Domstolar finns endast på federal nivå.

### **6. Lagstiftningsprocessen**

Se [punkt 5](#).

**Lagutkast** och **lagförslagen** på federal nivå **röstas** igenom av kammaren och i förekommande fall av senaten efter eventuell granskning av statsrådet (Conseil d'Etat/Raad van State). De **kontrasignerar** av en **minister** och vidarebefordras sedan till **kungen** som **godkänner** och **utfärdar** dem.

### **7. Tillämpning av nationella bestämmelser**

De federala lagstiftningsakterna träder i kraft efter att de godkänts och utfärdats av kungen. I princip träder de i kraft tio dagar efter att de offentliggjorts i Belgiens offentliga tidning (Moniteur belge/Belgische Staatsblad), om inget annat anges ([2](#)).

Språkgemenskapernas och regionernas lagbestämmelser, dvs. dekreten och förordningarna, antas och offentliggörs av den berörda språkgemenskapens /regionens regering. I princip träder de i kraft tio dagar efter att de offentliggjorts i Belgiens offentliga tidning (Moniteur belge/Belgische Staatsblad), om inget annat anges.

### **8. Tillämplig lag**

Om korrekt antagna rättskällor skulle motsäga varandra, kan det lösas på flera vis. Konflikter undviks vanligen tack vare rättskällornas hierarki, men om en konflikt ändå skulle uppstå får man ta hjälp av andra metoder.

Författningsdomstolen har enligt artikel 142 i författningen ensam behörighet att granska lagstiftningen och avgöra huruvida de rättsregler som styr statens, språkgemenskapernas och regionernas behörigheter efterföljs. Dessa rättsregler är inskrivna i författningen och i den belgiska federalstatens reformlag för myndigheter.

Författningsdomstolen har också behörighet att behandla mål där en lagstiftningsakt påstås strida mot de grundläggande fri- och rättigheter som beskrivs i författningsens avdelning II (artikel 8–32). Det handlar framförallt om principerna om likabehandling (artikel 10) och icke-diskriminering (artikel 11).

Författningsdomstolen har dessutom behörighet att granska lagstiftningsakter enligt artikel 170 (legalitetsprincip i skattefrågor), artikel 172 (likabehandlingsprincip i skattefrågor) och artikel 191 (skydd av utländska medborgare).

Se även [Belgiska justitieministeriet](#) och den särskilda lagen av den 6 januari 1989 om författningsdomstolen under rubriken Konsoliderad lagstiftning ("Législation consolidée").

Enligt artikel 160 i författningen avgör statsrådet ([3](#)) om det föreligger motsättningar mellan genomförandebestämmelser (enskilda rättsakter och förordningar) och lagstiftningen. Det finns dessutom ett samordnande parlamentariskt utskott med ansvar för att hantera intressekonflikter.

-----  
**(1)** Se [Belgiska justitieministeriet](#) (<https://justitie.belgium.be>), under rubriken Konsoliderad lagstiftning ("Législation consolidée"), 1994 års författning och den särskilda lagen av den 8 augusti 1980 om reformer av myndigheter samt [den belgiska statens webbplats](#), under rubriken [Belgien](#) ("la Belgique").

Den flamländska språkgemenskapen och det flamländska rådet (även kallat det flamländska parlamentet)

Den franska språkgemenskapen och rådet för den franska språkgemenskapen

Den tyska språkgemenskapen och rådet för den tyska språkgemenskapen

Regionen Flandern (vars parlament är detsamma som för den flamländska språkgemenskapen, dvs. det flamländska rådet)

Regionen Vallonien och Valloniens parlament

Huvudstadsregionen Bryssel och huvudstadsregionen Bryssels råd (vissa behörighetsområden är uppdelade mellan flamländska gemenskapskommissionen och franska gemenskapskommissionen).

Språkgemenskapernas behörighetsområden rör

1. kultur,

2. utbildning, förutom [...] och

3. samarbete mellan språkgemenskaperna och internationellt samarbete, särskilt samarbete som rör behörighetsområden som omfattas av punkt 1 och 2.

De flamländska och franska språkgemenskapernas råd antar genom röstning dekret, som är tillämpliga inom deras områden som rör personfrågor, samarbete mellan språkgemenskaper och internationellt samarbete inom sådana frågor, och de har dessutom rätt att ingå fördrag. Den tyska språkgemenskapen har liknande rättigheter.

De regionala parlamentens ansvar ligger framförallt inom samhällsplanering, förvaltning av monument, landsbygd, ekonomi och jordbruk m.m.

**(2)** Se [Belgiska justitieministeriet](#), under rubriken Konsoliderad lagstiftning ("Législation consolidée"), lag av den 31 maj 1961 om språkbruk i lagstiftningssammanhang, och om lagars och förordningars framställning, offentliggörande och ikraftträdande.

**(3)** Se [Belgiska justitieministeriet](#), under rubriken Konsoliderad lagstiftning ("Législation consolidée"), de samordnade lagarna av den 12 januari 1973 om statsrådet.

« [Rättsordningen](#) – Allmän information | [Allmän information](#) – [Belgien](#)

Senaste uppdatering: 19/02/2021

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.